

OIKEAA
EIJÄMÄÄ

Adeline
Dieudonné

WSOY

Adeline Dieudonné
OIKEAA ELÄMÄÄ

SUOMENTANUT SAARA PÄÄKKÖNEN

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

Ranskankielinen alkuteos

La vraie vie

With the support of the Wallonia-Brussels Federation

Suomentaja kiittää Taiteen edistämiskeskusta ja
WSOY:n kirjallisuusäätiötä tuesta.

© L'Iconoclaste, Paris, 2018

Suomennoksen © Saara Pääkkönen ja WSOY 2021

ISBN 978-951-0-44188-6

PAINETTU EU:SSA

Lilalle ja Zazielle...

TALOSSAMME OLI neljä makuuhuonetta. Minun huoneeni, pikkuveljeni Gillesin huone, vanhempieni huone ja ruumiiden huone.

Kauriita, villisikoja, saksanhirviä. Ja lisäksi antiloopinpäitä, joka lajia ja kokoa, hyppyantilooppi, keihäsantilooppi, vesiantilooppi, impala, gnuu... Muutama vartalostaan erotettu seepra. Korokkeella kokonainen leijona, hampaat tiukasti pienen gasellin kurkulla.

Ja yhdessä nurkassa oli hyeena.

Se oli täytettynäkin elossa, olin siitä varma, ja se nautti kauhusta jota sen katse herätti jokaisessa kohtaamassaan silmäparissa. Seinillä kehyksissä poseerasi isäni ylpeänä kuolleiden eläinten vierellä kivääri kädessään. Hänellä oli aina sama asento: toinen jalka eläimen päällä, toinen nyrkki lanteella ja toisessa kädessä ase, jota hän heristi kuin voitonmerkkiä, niin että muistutti pikemminkin sissitaistelija kansanmurhan nostattamassa adrenaliinipölyssä kuin perheenisää.

Isän kokoelman helmi, hänen suurin ylpeydenaiheensa, oli norsun syöksyhammas. Olin kerran kuullut hänen kertovan äidille, että vaikeinta ei suinkaan ollut

ollut norsun surmaaminen. Ehei. Eläimen tappaminen oli käynyt yhtä helposti kuin vasikan teurastaminen metrotunnelissa. Vaikeinta oli ollut salametsästäjien pestäminen ja metsästyksenvalvojien vältteleminen. Sekä syöksyhampaiden irrottaminen vielä lämpimästä ruhosta. Varsinainen verilöyly. Tuo kaikki oli maksa-
nut isälle pienen omaisuuden. Luulen, että hän juuri siitä syystä niin ylpeili syöksyhampaallaan. Norsun kaataminen oli sen verran kallista, että hänen oli ollut pakko panna kustannukset puoliksi toisen kaverin kanssa. Kumpikin sai kotiinviemisiksi yhden syöksyhampaan.

Minusta oli mukavaa silitellä norsunluuta. Hammas oli sileä ja suuri. Mutta piti varoa, ettei isä huomannut. Hän oli kieltänyt meitä käymästä ruumiiden huoneessa.

Isä oli valtavan kookas mies, jolla oli leveät hartiat ja teurastajan ruumiinrakenne. Jättiläismäiset kädet. Kädet jotka olisivat voineet napsauttaa kananpojalta pään irti yhtä helposti kuin korkin kokispullon kaulalta. Metsästyksen lisäksi isällä oli elämässä kaksi intohimon kohdetta: televisio ja viski. Aina kun hän ei matkustellut ympäri maailmaa etsimässä eläimiä tapettavakseen, hän kytki televisioon pikkuauton hintaiset kaiuttimet ja tarttui Glenfiddich-pulloon. Hän oli puhuvinaan äidille, mutta oikeasti äidin olisi voinut korvata viherkasvilla, eikä isä olisi huomannut eroa.

Äiti pelkäsi isää.

Ja jos ei äidin pakkomielleltä puutarhanhoitoon ja minivuohiin lasketa, minulla ei taida olla hänestä muuta sanottavaa. Hän oli laiha nainen jolla oli pitkät, latteat hiukset. En tiedä, oliko häntä edes olemassa ennen kuin hän tapasi isän. Kyllä kai sentään. Hän oli varmaankin kuin jokin alkukantainen elämänmuoto, yksisoluinen ja epämääräisen läpinäkyvä. Ameba. Solukalvo, solulima, tuma ja vakuoli. Ja vietettyään vuosia isäni seurassa tämä ei-juuri-mikään oli vähä vähältä täyttynyt pelolla.

Olen aina ollut kiinnostunut vanhempieni hääkuvista. Niin pitkälle taaksepäin kuin muistan, näen itseni tarkastelemassa valokuva-albumia johtolankojen toivossa. Etsimässä vihjeitä jostakin, mikä selittäisi tuon oudon liiton. Rakkaudesta, ihailusta, arvostuksesta, ilosta, hymystä... Jostakin. En ikinä löytänyt mitään. Isä poseeraa otoksissa samalla tavalla kuin metsästyskuvissakin, vailla ylpeyttä tosin. Eihän ameba tietysti mikään vaikuttava trofee ole. Pyydystäminen ei paljon vaadi; vähän seisonutta vettä lasiin ja siinä se.

Naimisiin mennessään äiti ei vielä pelännyt. Vaikutti siltä että hänet oli sijoitettu miehen vierelle kuin kukkamaljako. Vähän vanhempana aloin myös ihmetellä, miten nuo kaksi olivat onnistuneet siittämään kaksi lasta. Veljeni ja minut. Tosin lopetin asian ajattelemisen varsin pian, koska ainut kuva joka mieleeni nousi oli myöhäisillan viskinhuuruinen päällekkäisyys keittiön

pöydällä. Muutama nopea, brutaali survaisu lupia kyselemättä, ja valmista tuli...

Äidin pääasiallinen tehtävä oli ruoanvalmistus, josta hän huolehti kuin ainakin ameba vailla luovuutta, vailla makua ja runsaan majoneesin kera. Lämpimiä voileipiä, tonnikalatäytteisiä persikoita, täytettyjä kananmunia, kalapuikkoja ja perunamuusia. Pääasiassa.

KOTIPIHAMME TAKANA OLII Hirsipuumetsä, vihreä ja ruskea laakso, kahdesta rinteestä muodostuva suuri V-kirjain jonka pohjalle kasautui kuolleita lehtiä. Ja laakson pohjalla, puolittain hautautuneena kuolleiden lehtien alla, oli Monican talo. Gilles ja minä kävimme usein kylässä hänen luonaan. Monica kertoi meille, että V-kirjain oli itse asiassa lohikäärmeen kynnen uurtama naarmu. Lohikäärme oli raapaissut laakson maisemaan, koska se oli surusta järjiltään. Se tapahtui joskus kauan, kauan sitten. Monica oli hyvä kertomaan tarinoita. Hänen pitkät harmaat hiuksensa tanssahatelivat mekon kukkakuvioilla, ja renkaat kilahtelivat ranteissa.

»Hirmu, hirmu kauan sitten kadonneella vuorella aivan tässä lähistöllä asui kaksi jättikokoista lohikäärmettä. Palava rakkaus sai pariskunnan laulamaan öisin outoja ja hyvin kauniita lauluja, niin kuin vain lohikäärmeet osaavat. Mutta laulu herätti tasangon väessä pelkoa, eivätkä he enää saaneet nukuttua. Eräänä yönä, kun rakastavaiset olivat sydämensä kyllyydestä laulettuaan nukahtaneet, nuo hölmöt ihmiset hiipivät paikalle

soihduin ja hangoin aseistautuneena ja surmasivat naaraslohikäärmeen. Uros meni surusta suunniltaan ja poltti koko tasangon miehineen, naisineen, lapsineen päivineen. Kaikki kuolivat. Sitten lohikäärme raapi kynsillään maata. Ja niin syntyi joukko laaksoja. Sittenmin kasvillisuus on elpynyt ja ihmiset ovat palanneet seudulle, mutta kynnenjäljet ovat yhä jäljellä.»

Metsässä ja ympäröivillä pelloilla risteili erisyvyisiä arpia.

Tarina pelotti Gillesiä.

Toisinaan hän tuli yöllä minun viereeni nukkumaan, koska oli kuulevinaan lohikäärmeen laulun. Selitin hänelle, että se oli vain satua, ettei lohikäärmeitä ollut olemassakaan. Että Monicasta oli mukavaa kertoilla tarinoita, mutta että ne eivät kaikki olleet tosia. Syvällä sisimmässäni asui kuitenkin epäilyksen siemen. Ja pelkäsinkin jatkuvasti, että isä jonain päivänä palaisi metsästysretkeltä mukanaan naaraslohikäärmeen pää. Mutta rauhoitellakseni Gillesiä tekeydyin aikuiseksi ja kuiskasin: »Sadut ovat sitä varten, että niihin varastoidaan kaikki pelottavat asiat. Sillä tavoin varmistetaan, etteivät ne tapahdu oikeassa elämässä.»

Minusta oli ihana nukahtaa nenä ihan lähellä Gillesin pikkuista päälakea ja nuuhkia hänen tuoksuaan. Gilles oli kuuden vanha, minä kymmenen. Yleensähan veljet ja siskot kinastelevat, kadehtivat, huutavat, parkuvat,

tappelevat. Me emme. Minä rakastin Gillesiä äidillisen hellästi. Neuvoin häntä, opetin hänelle kaiken minkä tiesin, se oli tehtäväni isonasiskona. Rakkautta kaikkein puhtaimmassa muodossaan. Rakkautta joka ei odota mitään vastineeksi. Kaikenkestävää rakkautta.

Gilles nauroi kaiken aikaa niin että maitohampaat vilkkuivat. Ja joka kerta hänen naurunsa lämmitti minua kuin minikokoinen voimalaitos. Niinpä minä solmin hänelle nukkeja vanhoista sukista, keksin hauskoja juttuja ja valmistin esityksiä vain häntä varten. Ja minä kutitin häntä myös. Saadakseni kuulla hänen nauravan. Gillesin nauru paransi kaikki haavat.

Muratti oli puolittain nielaissut Monican talon. Se oli sievä talo. Toisinaan auringonsäteet lankesivat lehvästön lomasta sen ylle kuin hyväilevät sormet. En ollut koskaan nähnyt auringon sormia meidän talomme yllä. Naapuruston muista taloista puhumattakaan. Me asuimme pientaloalueella nimeltä Demo. Viitisenkymmentä harmaata omakotitaloa rivissä kuin hautakivet. Isä nimitti aluetta Demoskaksi.

Kuusikymmentäluvulla Demon paikalla oli ollut vehnäpelto. Seitsemänkymmentäluvun alussa pientaloryväs oli noussut nopeasti kuin syyliä, vajaassa puolessa vuodessa. Kyseessä oli pilottihanke, valmistaloteknologian terävintä kärkeä. Demo. En tiedä mitä sen oli tarkoitus demonstroida. Alueen rakentajat

olivat kaiketi halunneet todistaa jotain. Kenties se oli siihen aikaan jopa näyttänyt mukiinmenevältä. Mutta kaksikymmentä vuotta myöhemmin jäljellä oli pelkkää moskaa. Jos kauneutta joskus oli ollutkin, se oli liennut, huuhtoutunut sateen mukana pois. Katu muodosti suuren neliön, jonka sisä- ja ulkopuolelle talot oli aseteltu. Ja kaikkea ympäröi Hirsipuumetsä.

Meidän talomme oli nurkkatalo neliön ulkolaidalla. Se oli vähän parempi kuin muut, koska Demon arkkitehti oli suunnitellut sen itselleen. Mutta hän ei ollut asunut siinä kauan. Talo oli isompi kuin muut. Ja suurine erkkeri-ikkunoineen myös valoisampi. Ja siellä oli kellari. Kuulostaa hölmöltä mainita se, mutta kellari on tärkeä juttu. Se estää pohjavettä nousemasta seinä lähtöä. Demon talot haisivat uimakassin pohjalle unohtuneelta homeiselta vanhalta pyyhkeeltä. Meillä ei haissut pahalta, mutta meillä oli ne eläimenraadot. Toisinaan mietin, olisiko haiseva talo sittenkin ollut mukavampi.

Meillä oli isompi pihakin kuin muilla. Nurmikolla oli puhallettava uima-allas. Se näytti aurinkoon nukahtaneelta lihavalta naiselta. Talven tullen isä tyhjensi altaan ja vei varastoon, ja paikalle jäi suuri ruskea ruohoympyrä. Pihan perällä, aivan metsän laidassa, oli vuohiainaus, rönsyilevän rosmariinimaton peittävä pengermä. Siellä oli kolme kuttua: Keksi, Lahja ja Muskotti. Tosin pian niitä olisi viisi, sillä Muskotti oli tiineenä.

Äiti oli tuottanut paikalle pukin astutusta varten, mistä isä oli nostanut metelin. Äiti oli vähän outo vuohiensa suhteen. Ne nostattivat syvältä hänen siskunnastaan jotain äidinvaiston tapaista, jonka voimin hän onnistui pitämään puolensa isää vastaan. Aina kun niin kävi, isä näytti oppilaansa päihittämältä opettajalta. Suu ammollaan hän yritti turhaan keksiä nasevaa vastausta. Hän tiesi, että jokainen sekunti jäyti hänen auktoriteettiaan kuin purkupallo kuivalahon hapertamaa taloa. Hänen avoin suunsa vääntyi hieman ja sieltä nousi eräänlaista murinaa joka lemahti kuin haisunäädän pesäkolo. Silloin äiti ymmärsi voitaneensa. Hän saisi maksaa sitä myöhemmin, mutta tämän taiston hän oli voittanut. Äiti ei kuitenkaan tuntunut ilahtuvan siitä mitenkään erikoisesti, vaan palasi tavallisiin amebantoiimiinsa.

Muskotti oli tiineenä, ja minä ja Gilles odotimme lähestyvää synnytystä kiihkeästi. Etsimme silmä kovana merkkejä kilien saapumisesta. Gilles nauroi kuullessaan selitykseni pikkuisten syntymisestä:

»Ne tulevat sen pimpistä ulos. Näyttää siltä kuin se kakkaisi, mutta papanoiden sijaan ulos tulee kaksi vuohivauvaa.»

»Mutta miten ne ovat menneet Muskotin vatsaan?»

»Eivät ne ole sinne itse menneet. Muskotti teki kilit sen pukin kanssa. Ne olivat hyvin rakastuneita.»

»Mutta eihän pukki viipynyt täällä edes kokonaista päivää, ne eivät tunteneet toisiaan, eivät ne voineet olla rakastuneita.»

»Voivatpas. Monet rakastuvat ensi silmäyksellä.»

JOS KULKI HIRSIPUUMETSÄN läpi ja ylitti pellon viljelijän huomaamatta, päätyi korkealle keltahiekkaiselle rinteelle. Ja kun puunjuuria kädensijoina käyttäen laskeutui rinteen juurelle, tuli rikkinäisten autojen labyrinttiin. Sielläkin kannatti pysyä näkymättömissä.

Se oli valtaisa metallin hautausmaa. Minä pidin paikasta kovasti. Silittelin autonhylkyjä ja näin silmissäni kasoittain otuksia, liikkumattomia mutta aistivia. Toisinaan minä juttelinkin niille. Erityisesti uusille tulokkaille. Arvelin niiden tarvitsevan lohdutusta. Gilles auttoi. Me saatoimme viettää kokonaisia iltapäiviä autoille puhellen.

Jotkut autot olivat olleet hautausmaalla jo kauan, joten me tunsimme ne hyvin. Osassa ei ollut juuri mitään vikaa ja osassa oli pieniä kolhuja. Ja sitten oli niitä, jotka olivat täysin hajalla, konepelti puhki, kori silvottuna. Ihan kuin niitä olisi raadellut jättimäinen koira. Pidin eniten vihreästä autosta, jossa ei ollut kattoa eikä istuimia. Näytti kuin sen katto olisi kaavittu pois, vähän niin kuin oluttuopillisesta kuoritaan vahto. Ihmettelin, mikä sitä oli sillä tavalla kaapinut. Gillesin

suosikki oli Mukkelimakkeli. Niin hän sitä nimitti, Mukkelimakkeli, ja se olikin metka auto.

Mukkelimakkeli näytti siltä kuin se olisi työnnetty jättimäiseen pesukoneeseen, tosin ilman vettä. Se oli yltä päältä lommoilla. Gilles ja minä asetuimme etuistuimille ja leikimme olevamme pesukoneessa Mukkelimakkelin sisällä. Minä tartuin rattiin huutaen: »Mukkelis makkelis! Mukkelis makkelis!» ja pompin istuimella niin että auto heilui. Ja Gillesin taikanauru kipusi aina keltahiekkaisen rinteeseen laelle asti. Siinä vaiheessa me katsoimme parhaaksi häipyä, koska jos omistaja oli kuullut äänemme, hän säntäisi viipymättä paikalle. Labyrintti oli hänen, eikä hän halunnut että siellä leikittiin.

Demon isommat lapset olivat väittäneet hänen virittävän sudenrautoja lapsille, jotka leikkivät hänen autojensa lähellä. Niinpä me katsoimme tarkasti, mihin astuimme. Aina kun omistaja kuuli äänemme, hän kiiruhti paikalle huutaen: »Mitäs täällä tapahtuu?» ja silloin meidän piti pötkiä pakoon jotteimme jäisi kiinni, nousta rinnettä ylös puunjuuriin tarrautuen, taistella läkähdyttävää pelkoa vastaan, juosta hyvin, hyvin kauas mitästäällätapahtuusta. Raskastekoisena ja lihavana miehenä omistaja ei päässyt hiekkaseinämää kovinkaan korkealle.

Eräänä päivänä Gilles tarttui liian hentoon juureen, ja se katkesi. Hän putosi rinnettä alas ja mätkähti

muutaman sentin päähän pulleista käsistä, jotka yrittivät napata hänet. Gilles loikkasi kuin kissa, minä sain häntä hihasta kiinni ja me pääsimme täpärästi karkuun. Rinteen laella puhkesimme nauruun silkasta pelosta. Menimme Monican luokse muratin alle ja kerroimme hänelle kaiken. Hänkin nauroi, mutta varoitti meitä hankkiutumasta vaikeuksiin omistajan kanssa. Monica tuoksui hiekkarannalta ja sanoi vanhalta autontorvelta kuulostavalla äänellään kuin ohimennen: »Kuulkaas lapset, on ihmisiä, joista kannattaa pysyä loitolla. Te opitte sen vielä. Jotkut ihmiset pimentävät toisilta auringon, varastavat ilon, istuvat painona harteilla ja estävät nousemasta lentoon. Sellaiset ihmiset on syytä pitää matkan päässä. Omistaja kuuluu siihen sakkiin.» Minua nauratti, kun kuvittelin autopurkamon omistajaa istumassa Gillesin olkapäällä. Kun kuulimme musiikin soivan, lähdimme takaisin Demoon. Tšaikovskin *Kukkaisvaissi*. Jäätelöauto saapui tarkalleen ajallaan, kuten joka ilta. Kävimme pyytämässä isältä rahaa.

Gilles otti aina kaksi palloa. Vaniljaa ja mansikkaa. Minä valitsin suklaata ja stracciatellaa kermavaahdon kera. Tosin kermavaahto oli kielletty. En tiedä miksi, mutta isä ei hyväksynyt sitä. Niinpä minä hotkaisin vaahdon nopeasti ennen kuin ehdimme takaisin sisään. Se oli salaisuus minun, pikkuveljeni ja kiltin jäätelöautomiehen välillä. Hän oli hyvin vanha, kalju ja pitkänhuiskea laiheliini, joka pukeutui ruskeaan

samettipukuun. Hänellä oli tapana sanoa meille rohisevalla äänellä ja silmät tuikkien: »Syökää nopeasti ennen kuin se sulaa, vekarat, sillä tänään tuulee ja paistaa, eikä mikään ei ole jäätelölle pahempi.»

Tarun ja todellisuuden rajat häilyvät, hyvän ja pahan eivät.

Kotona on neljä makuuhuonetta: tytön huone,
pikkuveli Gillesin huone, vanhempien huone ja ruumiiden huone.

Isä on metsästäjä sanan kaikissa merkityksissä,
ja äiti on täysin väkivaltaisen puolisonsa armoilla.

Tytön päivät kuluvat hylättyjen autojen varikolla
veljen kanssa leikkiessä, jäätelöauton tuttua ääntä odotellessa.

Kun Gilles joutuu kammottavan onnettomuuden
silminnäkijäksi, kaikki muuttuu. Veli on saatava takaisin
oikeaan elämään, keinoja kaihtamatta.

**Raivoisaa ja runollista nuoren tytön
kasvutarinaa on kuvailtu romaaniksi jossa
»satujen viattomuus kohtaa
Stephen Kingin trillereiden kauhun.»**

(RTL)

www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-44188-6